

ning meddeler os Oplysninger om vort Folks Historie.

Det er med fuld Ret, *Hans Olrik* i sin Fremstilling af Folkeskolelærernes Indsats i dansk Historieforskning nævner Lærer Jens Kierckebye.¹⁾

Da lærer Kierckebye åbenbart har været en ikke helt almindelig personlighed, har vi bedt også andre, som vidstes at sidde inde med oplysninger, at fortælle noget om ham. Man vil se, at de følgende bidrag af lærer Hansen Pedersen i Lunde (født i Sæding) og lærer J. K. Nielsen i Grindsted, er meget betydningsfulde til karakterisering af manden, om man end må huske, at rethaveriet og hvad deraf fulgte var langt almindeligere i gamle dage end det er nu. *Red.*

Lærer Kierckebye i Sæding. Af Lærer *N. P. Hansen Pedersen.*

Kierckebye var den første fastansatte Kirkesanger og Skolelærer i Sæding Sogn. Lærerbolig og Skole blev først opført Sommeren 1834. Hermed forholder det sig saaledes, at Legatstifteren Michael Pedersen Kierkegaard (Fader til P. Chr. og Søren Kierkegaard) paa sin Fødegaards Grund havde ladet opføre et Hus til Alderdomshjem for 3 ugifte Søkende med den Bestemmelse, at Huset efter den længst levendes Død skulde tilfalde Sognet. Det var „æ røe Hus“, som det kaldtes, fordi det var opført af brændte Mursten, mens de andre Bygninger deromkring havde graa Lermure. Da den sidste af de tre var død i Februar 1834, blev det røde Hus nedbrudt og flyttet til et centralt beliggende Sted i Sognet paa en Parcel, der var

---

¹⁾ Lærerne og Samfundet I (1913), 115.

købt til Skolelod. Før Kierckebye flyttede ind i den nye Skole, havde han været nogen Tid i Embedet, vist et Par Aar, i alt Fald længe nok til, at han var kommen i Konflikt med „Skolepatronen“ Jørgen Peder Kjærgaard. Paa Grund heraf solgte denne for 100 Rdl. et Stykke udmærket Jord af det, der var tiltænkt Skoleloden, saa den lige kunde approberes af Skoleautoriteterne.

Om Forholdet mellem Jørgen Peder og Kierckebye fortælles betegnende, at da Degnen engang kom til J. P. om en Pløjebed, sagde denne: „Nej, de gør a et; men skuld' De træf aa blyw forflyt, vil a køer en Las Flytgwos for Dem“. Da Kierckebye blev kaldet til Grindsted, mindedes han Jørgen Peders Ord og kom til ham om at køre med hans Møbler og Sager og fik Svaret: „Ja, de haar a lovet, og a gør et grow gjaen.“ Det var jo en tydelig Tilkendegivelse af, at han ønskede ham bort og gerne var med til at føre ham langt væk.

Nu er Spørgsmaalet: Hvad var Grunden til denne Strid, og hvem af de to bar Hovedskyld derfor? Det har næppe været noget vedrørende Undervisning eller Disciplin i Skolen, der var dem imellem. Jørgen Peders egne Børn havde endnu ikke naaet skolepligtig Alder, og jeg kan ikke tro andet, end at Kierckebyes Undervisning betød et Fremskridt fra den, man før havde ved Omgangslærere. Snarere har det været økonomiske Spørgsmaal, der har ført til Sammenstød mellem dem. Muligvis har „Skolepatronen“ fundet, at Degnen stillede for store Fordringer.¹⁾ Deraf

---

¹⁾ Forklaringen på striden kommer måske i næste stykke, hvor lærer J. K. Nielsen fortæller om Kierckebyes kamp for at få „småredselen“ bestemt og *fastslået*. K. synes at have været ordensmand, tillige noget rethaverisk, og så kunde en sådan konflikt grumme let komme, især dengang. Red.

fremgaaet Konflikt er ikke ukendt andre Steder fra, men her ved man intet bestemt. En Forklaring kan maaske findes i, at Jørgen P. Kjærgaard, der var en klog, men meget særpræget Mand, havde svært ved at komme paa god Fod med dem, han først var kommet paa Kant med, og dem, han ikke kunde lide, vilde han drille, og det havde han Evne til. Paa den anden Side var han sine Venners Ven, hvad vi i mit Barndomshjem har rig Erfaring for. Da Fader 1842 fulgte Kierckebye i Embedet, var J. P. Kjærgaard endnu „Skolepatron“ og vedblev i flere Aar; men fra nu af blev Forholdet til Degnen helt anderledes. Fader har nok haft Gavn af den tidligere Strid med Læreren. Om J. P.s Vennesind vidner det, at han 1881, da Fader havde været 39 Aar i Embedet, fik hele Sognet til at holde en for os uforglemmelig Fest for ham. I sin Tale sagde J. P., at han næppe kunde vente at leve et Aar endnu til et 40 Aars Jubilæum, og denne Fest vilde han gøre alt for at opleve. — Kort før sin Død udtalte han: „Det var saa møj slem, a skuld' kom te aa sæl de Jord fræ æ Skoellod; men den anden (Kierckebye) var saa møj en sølle Skidt.“ Sammenholdes dette med det foregaaende, ser man, at hos J. P. var det enten „Skidt eller Kanel“. Om Kierckebye i sin Tid gav J. P. raat for usødet vides ikke, men der var saa vist Skyld paa begge Sider. Sædingboerne gik for 80—90 Aar siden for at være et vanskeligt Folk, der fortrængte baade deres Lærer, Præst og Herredsfoged i faa Aar. Dette har jeg i min Ungdom ofte hørt udtale og faaet det Indtryk, at Folk mente, de ikke fortjente bedre; især de to sidste var umulige. Herredsfogden tabte en Proces mod Chr. Kjærgaard, Jørgen Peders Broder. Der gaar endnu i Sæding Sagn om, hvor kraftig Chr. Kjærgaard drillede sin Kontrapart.

Jeg har aldrig hørt Fader udtale sig om Skolens Tilstand, da han overtog den, eller om Kierckebye personlig; maaske de aldrig har set hinanden. Jeg har ret nøje kendt adskillige, der har gaaet i Skole til K., men mindes ikke, at nogen af dem har omtalt ham. Han har vist brugt „indbyrdes Undervisning“, da Tabellerne endnu fandtes i Skolen i min Barndom, og Fader brugte ikke den Metode.

Degnen Jens Kierckebye i Grindsted og hans Proces om Smaaredselen.

Af Lærer *J. K. Nielsen*, Grindsted.

Det var Kierckebyes Stolthed, at hans Fædre var Selvejrbønder, der ikke kendte til Hoveri eller andet Pligtarbejde, men raadede over deres egn Person og Jord. Fra dem havde han arvet Driften til Selvstændighed og Hævdelsen af egen Ret, hvilke Egenskaber udfoldede sig i al Fald i den Tid, han var Lærer i Grindsted.

Forældrene ejede en lille Gaard i Bøvl, Sønder Omme Sogn, og her blev K. født 1798. Døbenavnet var Jens Jensen, men Kendingsnavnet blev Kierckebye. Han maa vel have ment, at det gav større Anseelse, at Navnet fik et fremmed Udseende. Allerede som sekstenaarig var han Lærer, formodentlig i en Omgangsskole i S. Omme. Det har ikke kunnet oplyses, hvor han forberedte sig til Lærergerningen. Som Lærer og Kirkesanger blev han først ansat i Vonge, Nykirke Sogn, Vejle Amt, og siden i samme Stilling i Sæding, Ringkøbing Amt, hvorfra han i 1842 flyttede til Grindsted, der paa den Tid var et meget fat-